

Biuletyn Informacji Publicznej

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Dane osoby z katalogu osób "rozpracowywanych"

Imiona: Jerzy Aleksander

Nazwisko: Popieluszko

Miejsce urodzenia: Okopy

Data urodzenia: 14-09-1947

Imię ojca: Władysław

Imię matki: Marianna

Dodatkowe informacje: W dokumentach znajdujących się w zasobie archiwalnym IPN, a wytworzonych przez aparat represji PRL, ks. Jerzy Popieluszko występuje z błędną datą urodzenia: 23 września 1947 roku. Część dokumentów dotyczących księdza Jerzego Popieluszki została opublikowana w zbiorze p.t. „Aparat represji wobec księdza Jerzego Popieluszki 1982-1984”, tom 1, Warszawa 2009 (tom 2 w przygotowaniu).

Treść zapisów ewidencyjnych

Opis materiałów	Stan zachowania	Uwagi
<p>W dniu 15.11.1965 Jerzemu Popieluszcze – wówczas klerykowi w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym św. Jana Chrzciciela w Warszawie – założono w Wydz. IV KS MO Teczke Ewidencji Operacyjnej na Księdza (TEOK) o nr rejestr. 33805. Z treści zapisów kartotecznych wynika, że w okresie od 25.10.1966 do 15.10.1968 odbył on służbę wojskową w 54. Szkoleniowym Batalionie Ratownictwa Terenowego (w Bartoszczach). W dniu 28.05.1972 otrzymał święcenia kapłańskie z rąk Prymasa ks. kardynała Stefana Wyszyńskiego. Posługę kapłańską ks. Jerzy Popieluszko wykonywał kolejno w parafiach: pw. Najświętszej Trójcy (Ząbki), pw. Matki Boskiej Królowej Polski (Warszawa-Anin), pw. Dzieciątka Jezus (Warszawa-Żoliborz), pw. św. Jana Chrzciciela (Warszawa-Stare Miasto) i pw. św. Stanisława Kostki (Warszawa-Żoliborz). „Od kwietnia 1982 r. pozostaje w aktywnym zainteresowaniu Wydziału IV KSMO W[arsz]awa w ramach TEOK”. Dnia 25.09.1985 materiały z TEOK zarchiwizowano w Wydziale „C” SUSW pod sygn. 8868/II.</p>	<p>Materiałów o sygn. 8868/II brak. Wpis na podstawie zapisów kartoteczno-ewidencyjnych.</p>	
<p>W dniu 25.03.1974 ks. Jerzy Popieluszko – wówczas wikariusz w parafii pw. św. Jana Kantego w Ząbkach k. Warszawy – został operacyjnie "zabezpieczony" przez Pion IV KP MO w Wołominie (rejestracji dokonano w dzienniku KW MO w Warszawie pod nr 27560). Dnia 17.04.1974 zmieniono charakter rejestracji na "teczka kandydata na Tajnego Współpracownika [kTW]". W dniu 30.06.1975 te materiały wyrejestrowano i (za pośrednictwem Wydziału „C”) przekazano do Wydziału IV KS MO w Warszawie.</p>	<p>Materiały o sygn. 14344/I-k zniszczono w maju 1988 r. Wpis na podstawie zapisów kartoteczno-ewidencyjnych.</p>	

W dniu 30.06.1975 "teczka kandydata na Tajnego Współpracownika" - założona ks. Jerzemu Popiełuszce - została przekazana przez KP MO w Wołominie do Wydziału IV KS MO w Warszawie. Dnia 20.09.1975 materiały zarejestrowano w dzienniku KS MO pod nr 13594. Teczka kTW została „Zdjęta z ewidencji dn[ia] 4.05.[19]82 z powodu odmowy współpracy”. Akta te zarchiwizowano w Wydziale „C” KS MO pod sygn. 14344/I-k. Zostały one zniszczone w maju 1988 r.

Materiały o sygn. 14344/I-k zniszczono w maju 1988 r. Wpis na podstawie zapisów kartoteczno-ewidencyjnych.

Od dnia 2 września 1982 ksiądz Jerzy Popiełuszko był rozpracowywany przez Wydz. IV KSMO/ SUSW w ramach Sprawy Operacyjnego Rozpracowania o krypt. „Popiel” nr rejestr. 36514. Podstawą rejestracji i rozpracowania były materiały zdobyte przez SB za pośrednictwem agentury i techniki operacyjnej. Powód rozpracowania: „Utrzymuje ściśle kontakty z b[ły]nymi działaczami NSZZ >Solidarność<. Wykorzystując kościelną akcję charytatywną dotyczącą rozdzielania lekarstw otrzymywanych z zagranicy, prowadzi działalność antysocjalistyczną. Organizuje nabożeństwa z udziałem aktorów scen warszawskich poświęcone różnym rocznicom, nadając im wydźwięk polityczny”. Z treści akt wynika, że SOR krypt. „Popiel” zakończono w listopadzie 1984 r., gdyż „w dniu 19.10.1984 r. figurant sprawy zginął w tragicznych okolicznościach”. Dnia 23.08.1989 materiały tej Sprawy zarchiwizowano w Wydz. „C” SUSW pod sygn. 10194/II. W dniu 9.11.1989 akta "wypożyczono". W zachowanych materiałach kartoteczno-ewidencyjnych brak zapisów świadczących o ich zwrocie. Część akt SOR krypt. „Popiel” odnaleziono później w materiałach sprawy karnej - prowadzonej przeciwko szefom Dep. IV MSW: W. Ciastoniowi i Z. Płatkowi - o sygn. IPN BU 2362/43 (VIII K.320/98).

Wpis na podstawie zapisów kartoteczno-ewidencyjnych oraz akt o sygn. IPN BU 2362/43 (VIII K.320/98).

Figuruje w aktach "Sprawy Kontrolnej" o nr 74895 - prowadzonej od 18.11.1982 przez Wydz. I Dep. IV MSW. W ramach tej Sprawy kontrolowano SOR krypt. „Popiel” - założoną przez Wydział IV KS MO ks. Jerzemu Popiełuszce. Sprawę Kontrolną krypt. „Popiel” prowadził por. Waldemar Chmielewski. W dniu 2.02.1985 materiały tej Sprawy przekazano do dalszego prowadzenia Wydziałowi II Dep. IV MSW. W zachowanym zapisie w dzienniku rejestracyjnym Biura „C” MSW, odnoszącym się do Sprawy Kontrolnej krypt. „Popiel”, brak informacji o archiwizacji bądź o zniszczeniu tych materiałów.

Materiałów brak. Wpis na podstawie zapisu ewidencyjnego i akt o sygn. IPN BU 0968/222 (2750/V/KS).

W latach 1983-1989 w ramach Sprawy Kontrolnej krypt. „Godot” (o nr rejestr. 78257) Wydz. I Dep. IV MSW kontrolował Sprawę Operacyjnego Rozpracowania o takim samym kryptonimie - założoną przez Wydział IV KS MO ks. Stanisławowi Małkowskiemu z Warszawy. Według treści akt, ks. Małkowski utrzymywał „ściśle kontakty z księżmi znanymi z wrogich, antypolskich postaw”. Do tego grona funkcjonariusze SB zaliczyli m. in. ks. Jerzego Popiełuszkę. W dniu 13.06.1984 I wiceprezydent m. st. Warszawy przeprowadził rozmowę z bp. Kazimierzem Romaniukiem, w której uczestniczyli też: dyrektor Wydz. ds. Wyznań i kanclerz Kurii ks. Zdzisław Król. W trakcie tego spotkania przedstawiciele władz poruszyli temat „antypaństwowej działalności” księży S. Małkowskiego i J. Popiełuszki, którą „zilustrowano” fragmentami z ich kazań. Następnie strona kościelna została wezwana do zdyscyplinowania ww. księży, gdyż ich wystąpienia są „sprzeczne z obowiązującym porządkiem prawnym i zakłócają wzajemne stosunki między państwem, a kościołem”. Sprawę Kontrolną krypt. „Godot” zakończono w roku 1989 z powodu "zmiany sytuacji politycznej" w Polsce.

IPN BU 0608/329 (5676/K).

Występuje w aktach administracyjnych Gabinetu Ministra Spraw Wewnętrznych w teście zatytułowanej „Korespondencja władze - biskupi 1982–1987”. Część tych akt dotyczy księży, których postawę władze PRL uznawały za „wrogą”. W ramach kontaktów z Episkopatem Polski władze PRL krytykowały działalność duszpasterską ks. Jerzego Popiełuszki.

IPN BU 0713/336 (32/90).

Figuruje w aktach administracyjnych - meldunkach sporządzanych w Departamentach III i IV MSW w roku 1983 i 1984. Z treści tych akt można dowiedzieć się, że np. dnia 11.09.1983 ks. Jerzy Popiełuszko uczestniczył w uroczystościach odpustowych w kościele parafialnym w Głogowcu (w diecezji płockiej). Podczas Mszy Świętej wygłosił kazanie, „w którym podkreślał znaczenie ruchu >Solidarność<, określając go jako >zryw narodu przeciwko złu<. Mówił też o >cierpieniach niewinnie uwięzionych za przekonania polityczne<. W intencjach wznoszono modły m.in. za uwięzionych, ciemiężonych oraz za wolność narodu i Polski”.

IPN BU 1585/4630.

Figuruje w aktach kontrolnych śledztwa nr S-51/83 z lat 1983-1984 - prowadzonego przez Wydz. Śledczy SUSW w Warszawie od dnia 4.10.1983. Akta tego śledztwa wskazują, że ks. Jerzy Popiełuszko był podejrzany o „nadużywanie wolności sumienia i wyznania na szkodę interesów PRL przez wykonywanie obrzędów religijnych w W[arsza]wie i in[nych] m[iejscowościach] kraju. W czasie przeszukania w m[iejscu] zamieszkania podejrzanego zakwestionowano: ok. 15 tys. ulotek o różnej treści; 38 szt. pocisków kaliber 9 mm., 3 bojowe granaty łzawiące (...), 2 szt. zapalników górniczych zwłoczných (elektryczny i lontowy), dwa rodzaje mat[eriałów] wybuchowych górniczych (dynamit skalny – ok. 110 g i prawdopodobnie karbonit – ok. 100 g), 36 czystych matryc białkowych”. Śledztwo zakończono dnia 13.07.1984 - Prokuratura Wojewódzka w Warszawie skierowała akt oskarżenia do sądu. Postanowieniem z 24.08.1984 Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy umorzył jednak to postępowanie na mocy przepisów ustawy o amnestii z 21.07.1984. W dniu 3.11.1986 ww. materiały zarchiwizowano w Wydziale „C” SUSW pod sygnaturą 3152/III.

IPN BU 0224/657 (3152/III) akta, IPN BU 01286/2673 (3152/3) mikrofilm

W aktach administracyjnych Biura Śledczego MSW gromadzono załączniki do tzw. informacji dziennych MSW. Według treści niektórych z tych akt, dnia 12.12.1983 ks. Jerzy Popiełuszko stawił się do Prokuratury Wojewódzkiej w Warszawie. Tam przedstawiono mu zarzut „nadużywania wolności sumienia i wyznania na szkodę interesów PRL”. Ksiądz odmówił składania wyjaśnień. Następnie udano się do jego miejsca zamieszkania przy ul. Chłodnej, gdzie „ujawniono i zakwestionowano znaczne ilości nielegalnych, antypaństwowych pism, odezw i ulotek”, a ponadto: „3 granaty łzawiące typu RGŁ, 36 szt. amunicji do pistoletu P-64, 2 ładunki wybuchowe górnicze z zapalnikami”. Ksiądz Jerzy Popiełuszko został zatrzymany i osadzony w areszcie SUSW. W dniu 13.12.1983 podczas przesłuchania „odmówił składania wyjaśnień stwierdzając tylko, iż zakwestionowane podczas przeszukania jego mieszkania przedmioty >znalazły się tam w nieznanych mu okolicznościach i bez jego wiedzy<”. Tego samego dnia prokuratura zdecydowała o nie stosowaniu wobec ks. J. Popiełuszki aresztu tymczasowego.

IPN BU 1585/4824 (19/56, 4337).

Figuruje w aktach prokuratorskich - postępowania Prokuratury Wojewódzkiej w Warszawie od 22 września 1983. Ks. Jerzy Popiełuszko był podejrzany o to, że „przy wykonywaniu obrzędów religijnych w Warszawie i innych miejscowościach w kraju nadużywa wolności sumienia i wyznania na szkodę interesów Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej”. W dniu 12.12.1983 ks. Popiełuszko przedstawiono zarzuty, a 12.07.1984 sporządzono akt oskarżenia. Postanowieniem z 24.08.1984 Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy umorzył jednak to postępowanie na mocy przepisów ustawy o amnestii z 21.07.1984.

IPN BU 1815/1 (II Ds. 137/83).

Figuruje w aktach tzw. nadzoru szczególnego Wydziału Inspekcji Biura Śledczego MSW nad śledztwem prowadzonym w roku 1983 i 1984 przez Wydział Śledczy SUSW (nr rej. RSD-51/83) przeciwko księdzu Jerzemu Popiełuszcze. Funkcjonariusze SB uznali, że głoszone przez księdza kazania - w kościołach pw. św. Stanisława Kostki w Warszawie, św. Brygidy w Gdańsku oraz w klasztorze na Jasnej Górze, a ponadto wystrój pierwszego z wymienionych kościołów - miały charakter „antypaństwowy i pozareligijny”. Z treści "Pro memoria" skierowanego przez bp. Jerzego Dąbrowskiego do Urzędu ds. Wyznań wynika, że w toku prowadzonego śledztwa komunistyczna propaganda usiłowała zniesławić osobę księdza Jerzego Popiełuszki: „ukazał się artykuł o charakterze zniesławiającym [ks. J. Popiełuszkę], podpisany nazwiskiem Michał Ostrowski, w Ekspresie Wieczornym z 27.12.[19]83 r. pt. >Garsoniera Ob. Popiełuszki<. Nadto informacje zniesławiające [ks. J. Popiełuszkę] były powtarzane w telewizji i na konferencji prasowej przez rzecznika prasowego [rządu PRL] J. Urbana”.

IPN BU 0678/278 (8022/III) akta, IPN BU 01255/1028 (8022/3) mikrofilm.

Występuje w Sprawie Operacyjnego Rozpracowania o krypt. „Balon” nr rejestr. 48430. Sprawa ta została założona 13 lutego 1982 r. przez tzw. Grupę Operacyjną SB Gliwice - w związku z kolportażem na terenie Gliwic, za pośrednictwem balonów, ulotek p.t. „Biuletyn Informacyjny Solidarność”. W ramach tej sprawy SB rozpracowywała działaczy Gliwickiej Delegatury Regionalnej Komisji Wykonawczej NSZZ „Solidarność”. Ksiądz Jerzy Popiełuszko występuje w tej Sprawie w donosach tajnego współpracownika (TW) o pseud. „Maj”. W donosie z 15.09.1983 TW stwierdził, że „w najbliższym okresie czasu ma przyjechać do Gliwic jako gość (...) ksiądz z Warszawy o nazwisku POPIEŁUSZKO, jest to stosunkowo młody człowiek, związany bardzo mocno z opozycją”. Ponadto w informacji z 2.10.1984 ks. Jerzy Popiełuszko występuje jako uczestnik zorganizowanej w dniu 30.09.1984 drugiej pielgrzymki ludzi pracy na Jasną Górę.

IPN Ka 048/504 (43245/II) t. 2, 4 - akta, IPN Ka 0169/1061 (43245/2) mikrofilm.

Występuje w aktach administracyjnych WUSW w Katowicach z października roku 1984. Akta te zawierają m. in. meldunkiienne dotyczące stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie woj. katowickiego. Według treści niektórych akt, dnia 8.10.1984 w kościele pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Bytomiu, w ramach Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej, gościł ks. Jerzy Popiełuszko. Była to jego jedyna wizyta na Górnym Śląsku. O godz. 18:30 odprawił Mszę Świętą, podczas której wygłosił kazanie: „podkreślił znaczenie godności człowieka dla całego dalszego życia. Ponadto zwrócił uwagę na kwestię poczucia sprawiedliwości społecznej i >tęsknoty za prawdą< oraz umiejętności jej odróżniania od kłamstw. Kończąc kazanie wezwał do modlitw >za wszystkich pokrzywdzonych, zwłaszcza za tych, którzy po opuszczeniu więzień nie mogą otrzymać pracy<, >aby w Ojczyźnie naszej dzieci były wychowywane w duchu miłości Boga i Ojczyzny<, >aby w Ojczyźnie naszej (...) nigdy więcej nie było więzionych za przekonania<”. Po nabożeństwie odśpiewano hymn „Boże, coś Polskę” z frazą „Ojczyznę wolną racz nam zwrócić Panie”.

IPN Ka 0103/190 (K-217) cz. 2.

Występuje w aktach administracyjnych - meldunkach dziennych WUSW w Bydgoszczy ze stycznia roku 1984 dotyczących „sytuacji polityczno-operacyjnej” na terenie ówczesnego województwa bydgoskiego. W meldunku z 14.01.1984 - skierowanym do gabinetu ministra spraw wewnętrznych - zapisano między innymi: „W kruchcie kościoła [ojców Jezuitów w Bydgoszczy] ujawniono i zabezpieczono 80 ulotek formatu A-5 z maszynowym tekstem >roty< ze zmienioną treścią oraz 2 ulotki zawierające homilię ze mszy, jaką wygłosił w kościele św. Stanisława Kostki w Warszawie w dniu 27 listopada 1983 r. ks. [Jerzy] Popiełuszko. Ulotki z homilią były wykonane techniką powielaczową”.

IPN By 077/338 t. 1 (118/1).

Figuruje w aktach kontrolnych śledztwa nr RSD 17/84 - prowadzonego od 20 października 1984 przez Wydz. Śledczy WUSW w Toruniu. To śledztwo zostało wszczęte w sprawie uprowadzenia ks. Jerzego Popiełuszki na podstawie ustnego zawiadomienia o przestępstwie złożonego przez kierowcę księdza – Waldemara Chrostowskiego. W dniu 19.10.1984 wieczorem świadek i ks. J. Popiełuszko, wracając samochodem z Bydgoszczy do Warszawy, zostali zatrzymani przez mężczyznę ubranego w mundur milicjanta ruchu drogowego, który wraz z dwoma innymi mężczyznami jechał Fiatem 125p. Ksiądz został wyprowadzony z samochodu, obezwładniony, a następnie wrzucony do bagażnika auta porywaczy. Według akt, w związku z uprowadzeniem ks. J. Popiełuszki WUSW w Toruniu podjął działania poszukiwawcze. W dniu 30.10.1984 przy tamie we Włocławku wydobyto ciało zamordowanego ks. J. Popiełuszki. Dnia 21.11.1984 śledztwo przekazano do Wydz. II Biura Śledczego MSW. Ustalono, że bezpośrednimi zabójcami księdza byli trzej funkcjonariusze SB z Dep. IV MSW: Grzegorz Piotrowski, Waldemar Chmielewski i Leszek Pękala. Do odpowiedzialności pociągnięto też zwierzchnika wymienionych – Adama Pietruszkę.

IPN By 082/98 (151/III).

Akta śledcze Wydz. Kryminalistyki WUSW w Toruniu - zawarte w teczce zatytułowanej „Zabójstwo ks. Popiełuszki” - zawierają: materiał poglądowy z oględzin miejsca wydobywania ciała ks. Jerzego Popiełuszki przy stopniu wodnym (tamie) we Włocławku, materiał poglądowy do protokołu eksperymentu śledczego - dokonanego w dniu 22.10.1984 na trasie Górsk-Jezioro Przysiek oraz materiał poglądowy z miejsca wyskoczenia z samochodu porywaczy księdza jego kierowcy Waldemara Chrostowskiego.

IPN By 476/9.

Z treści akt administracyjnych Gabinetu Ministra Spraw Wewnętrznych z jesieni roku 1984 wynika, że w związku z uprowadzeniem w dniu 19.10.1984 ks. Jerzego Popiełuszki "Decyzją nr 030 z 21.10.1984" minister spraw wewnętrznych gen. Czesław Kiszczak „w celu ujawnienia i ujęcia sprawców oraz wyjaśnienia okoliczności tego zdarzenia” powołał Grupę Operacyjno-Śledczą, do której weszli m. in. dyrektorzy i zastępcy dyrektorów pionów SB i MO MSW (w tym ówczesni szefowie Departamentu IV - odpowiedzialnego za inwigilację Kościołów i związków wyznaniowych: gen. Zenon Płatek – jako kierownik grupy i płk Adam Pietruszka). Ponadto Decyzją nr 032 z 26.10.1984 „celem zabezpieczenia ładu i porządku publicznego w kraju (...) w sytuacji społeczno-politycznej, zaistniałej po uprowadzeniu księdza J[erzego] Popiełuszki”, gen. Kiszczak powołał tzw. Sztab MSW na czele z ówczesnym podsekretarzem stanu gen. Władysławem Ciastoniem.

IPN BU 1585/3377 (71/58, 6433).

Akta zawarte w "Teczce Operacyjnego Sprawdzenia" o nr 62/84, założonej 20.10.1984 przez RUSW w Grudziądzu, dotyczą poszukiwań ks. Jerzego Popiełuszki - uprowadzonego 19.10.1984. Te poszukiwania zarządził Wydział VI Biura Kryminalnego KG MO fotokomunikatem nr 21/84. Materiały zawierają m. in. notatki służbowe funkcjonariuszy MO dotyczące czynności podjętych w związku z poszukiwaniami ks. Jerzego Popiełuszki oraz z ówczesnymi nastrojami społecznymi. W związku z odnalezieniem 30.10.1984 w Wiśle przy tamie we Włocławku ciała księdza, telegramem z 31.10.1984 Biuro Kryminalne KG MO poszukiwania odwołało.

IPN By 719/32 (46B/II poz. 87).

W związku z uprowadzeniem w dniu 19.10.1984 ks. Jerzego Popiełuszki, w dniu 20.10.1984 WUSW w Koninie zarządził jego poszukiwanie. Znaczną część materiałów i akt administracyjnych wytworzonych w związku z tym poszukiwaniem - zakończonym 29.10.1984 - stanowią służbowe notatki funkcjonariuszy dotyczące nastrojów społecznych panujących na terenie ówczesnego województwa konińskiego.

IPN Po 704/6 (484/4).

Akta sprawy poszukiwawczej nr ZK-26/84, rozpoczętej 21.10.1984 przez Wydz. Śledczy WUSW we Włocławku, dotyczą poszukiwań ks. Jerzego Popiełuszki - uprowadzonego 19.10.1984. Poszukiwania zostały zarządzone przez Wydział VI Biura Kryminalnego KG MO. Akta zawierają m. in. służbowe notatki z penetracji kompleksu leśnego położonego w okolicach miejsca uprowadzenia ks. Jerzego Popiełuszki. W związku z odnalezieniem 30.10.1984 w Wiśle przy tamie we Włocławku ciała księdza, Biuro Kryminalne KG MO te poszukiwania odwołało telegramem z 31.10.1984.

IPN By 666/32 (1104/II/M).

Akta zawarte w "teczce zagadnieniowej" Wydz. Kryminalnego WUSW w Elblągu dotyczą poszukiwań uprowadzonego w dniu 19.10.1984 ks. Jerzego Popiełuszki. Materiały te zawierają raporty z Rejonowych USW - dotyczące rezultatów poszukiwań ks. J. Popiełuszki, a także nastrojów społecznych panujących w ówczesnym województwie elbląskim. W związku z odnalezieniem 30.10.1984 w Wiśle przy tamie we Włocławku ciała księdza, dalsze poszukiwania odwołano; jednak nadal zbierano informacje o nastrojach społecznych.

IPN Gd 592/2 (48/B/3).

Akta obejmujące zarządzenia, rozkazy i wytyczne szefa WUSW w Toruniu z roku 1984 zawierają m. in. szyfrogram Wydziału Polityczno-Wychowawczego WUSW w Toruniu z dnia 26.10.1984. To pismo dotyczy sytuacji w kraju po uprowadzeniu ks. Jerzego Popiełuszki. Polecono w nim wyjaśnić funkcjonariuszom, że „dokonany akt [uprowadzenie ks. J. Popiełuszki] jest prowokacją polityczną godzącą w proces normalizacji sytuacji społeczno-politycznej w Polsce”; „to wydarzenie szkodzi interesom partii, rządu i naszego resortu w opinii krajowej i zagranicznej”.

IPN By 076/256.

Akta śledcze III Komisariatu MO w Bydgoszczy z roku 1984 zawierają m. in. telegram skierowany 30.10.1984 przez RUSW w Bydgoszczy do podległych mu komisariatów MO, w którym zapisano: „W celu niedopuszczenia do zakłócenia ładu i porządku publicznego na terenie Bydgoszczy w okresie poprzedzającym, jak i w dniu święta zmarłych w związku z sytuacją panującą w kraju po uprowadzeniu księdza [Jerzego] Popiełuszki, polecam dokonać zabezpieczenia w noc z 31.10-1.11.1984 i w dniu 1.11. oraz 2.11.1984 miejsc pamięci narodowej, pomników i cmentarzy armii radzieckiej (...) zabezpieczyć dopływ informacji w dniu 1.11.1984 w godz. 8.00-19.00 z cmentarzy na terenie Bydgoszczy przez kierowanie patroli operacyjnych, które będą informowały komisariaty w przypadku rozrzużenia ulotek, wywieszania wrogich haseł, nielegalnych zgromadzeń, nawoływań itp.”. Akta te zawierają też notatki z realizacji ww. poleceń.

IPN By 476/8.

Akta sądowe sprawy karnej przeciwko zabójcom ks. Jerzego Popiełuszki zawierają między innymi wyjaśnienia złożone przez oskarżonych. Wynika z nich, że całością „działań zastraszających wobec księdza Popiełuszki” kierował Grzegorz Piotrowski (wówczas naczelnik Wydz. I Dep. IV MSW). Tenże przyznał, że w ramach tych działań jesienią 1982 r. pomazał farbą samochód księdza, a 13.10.1984 w nocy wspólnie z Waldemarem Chmielewskim i Leszkiem Pękałą na szosie Ostróda-Olsztynek przeprowadził próbę spowodowania wypadku poprzez obrzucenie kamieniami samochodu, którym wówczas ks. J. Popiełuszko wracał z Gdańska do Warszawy (żaden kamień nie trafił w auto). Wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Toruniu z 7.02.1985, utrzymanym przez Sąd Najwyższy decyzją z 22.04.1986, bezpośredni zabójcy księdza oraz ich przełożony Adam Pietruszka (zastępca dyrektora Dep. IV MSW) zostali skazani na kary od 14 do 25 lat więzienia. Mocą ustawy z 17.07.1986 „o szczególnym postępowaniu wobec sprawców niektórych przestępstw” wyroki te złagodzone.

IPN By 361/1-29 (II K.53/84).

Akta i Informacje sporządzone w Departamencie IV MSW w roku 1984 zawierają m. in. meldunki ze Mszy Świętych odprawianych przez ks. Jerzego Popiełuszkę oraz informacje dotyczące sytuacji w kraju w związku z uprowadzeniem i zamordowaniem księdza. Np.: „Ogłoszony [dn. 30.10.1984] w TV komunikat o odnalezieniu zwłok ks. J[erzego] Popiełuszki, o godz. 20.05 został powtórzony przez księdza podczas nabożeństwa w kościele pw. [św.] St[anisława] Kostki na Żoliborzu. Wyznawcy zareagowali na to płaczem i modlitwami”. „W dniu 3 bm. [3.11.1984] w miejscu uprowadzenia ks. Popiełuszki ustawiony został 2,5 metrowy krzyż. Do krzyża przymocowano tabliczkę z napisem >w tym miejscu 19.10.1984 roku został uprowadzony ks. J. Popiełuszko<, czarną szarfę z flagą narodową oraz hasła >Solidarność jesteście – pamiętamy<, >śp. ks. Jerzemu Popiełuszce męczennikowi prawdy – Solidarność<. Przy krzyżu składane są kwiaty i palone znicze. Szarfę i hasła usunięto. Podjęto działania w celu ustalenia sprawców i usunięcia krzyża”.

IPN BU 1585/4633 (3947).

Akta administracyjne Gabinetu Ministra Spraw Wewnętrznych z roku 1984 zawierają informacje kierowane przez Departamenty I, II, III, IV i V MSW do Gabinetu Ministra SW. W tej dokumentacji są między innymi wzmianki o dwóch kazaniach wygłoszonych przez ks. Jerzego Popiełuszkę w dn. 29.07.1984 i 19.08.1984. Z uzyskanych przez SB informacji wyprzedzających wynikało, że ks. J. Popiełuszko miał wygłosić kazanie na Mszy Świętej podczas II pielgrzymki ludzi pracy na Jasną Górę w dn. 30.09.1984. Materiały te zawierają ponadto informacje dot. reakcji społecznych na fakt uprowadzenia 19.10.1984, a następnie zamordowania ks. J. Popiełuszki, m.in.: „[3.11.1984] w Zakł[adach] Wyposażenia Elem[entów] Budownictwa >Metalplast< w Bielsku-Białej (...) o godz. 11.00 ok. 100 pracowników wydziału drzwi i okien (...) przerwało pracę na ok. 5 min. (...), w Zakł[adach] Przemysłu Metalowego im. H. Cegielskiego w Poznaniu (...) na terenie Fabryki W-4 ok. 20 pracowników przypięło sobie do ubiorów roboczych o godz. 12.00 czarne wstążeczki”. Akta te zawierają też relację z uroczystości pogrzebowych ks. J. Popiełuszki.

IPN BU 1585/14789 (3527, 12/5).

Akta administracyjne Gabinetu Ministra Spraw Wewnętrznych z roku 1984 obejmują m. in. informacje dotyczące "przejawów wrogiej działalności..." – za poszczególne miesiące tego roku. Akta te dotyczą m. in. reakcji społecznych na uprowadzenie i zamordowanie ks. Jerzego Popiełuszki. Przykłady: „Fakt ten mimo szybkiego ujawnienia i zatrzymania sprawców spowodował poważny wzrost negatywnych wystąpień politycznych (...) na dziedzińcu Uniwersytetu Warszawskiego 5-krotnie zorganizowano nielegalne zgromadzenia (...) na dziedzińcu tej uczelni umieszczono krzyż jako wyraz protestu przeciwko uprowadzeniu ks. Popiełuszki. W szeregu Wydziałów Uniwersytetu Warszawskiego i Politechniki Warszawskiej organizowano zbiorowe odmawianie modłów oraz urządzano prowizoryczne ołtarzyki”. „W Warszawie po zakończeniu uroczystości pogrzebowych w dniu 3 listopada uformowały się dwie grupy liczące blisko 12 tysięcy osób, które krążąc po ulicach miasta usiłowały zorganizować demonstrację”.

IPN BU 1585/2272 (1/408 2396).

Akta (w tym korespondencja) Gabinetu Ministra Spraw Wewnętrznych PRL z lat 1984-1985 - dotyczące ks. Jerzego Popiełuszki - odnoszą się też m. in. do jego działalności duszpasterskiej, którą komunistyczne władze uznawały za „wrogą”. Odnoszą się także do sprawy uprowadzenia księdza w dniu 19.10.1984 i jego zamordowania przez funkcjonariuszy SB.

IPN BU 1585/3676 (MSW II 17178, MSW II 31699).

Z treści akt osobowych funkcjonariusza pionu IV SB w Warszawie - Leszka Mariana Wolskiego - wynika, że od roku 1982 Wydz. IV KS MO rozpracowywał ks. Jerzego Popiełuskę w ramach SOR krypt. „Popiel” (sprawę tę nadzorował osobiście Leszek Wolski), a Wydz. I Dep. IV MSW kontrolował ją w ramach Sprawy Kontrolnej o tym samym kryptonimie. Po zabójstwie ks. J. Popiełuszki przeciwko L. Wolskiemu (wówczas naczelnikowi Wydz. IV SUSW) toczyło się postępowanie dyscyplinarne; był on podejrzany o to, że „w okresie września i października br. [1984] uczestniczył w naradach służbowych prowadzonych przez b[ylego] Z-cę Dyr. Dep. IV MSW p[ł]ka Adama Pietruszkę, przy obecności b[ylego] nacz. Wydz. I Dep. IV MSW kpt. Grzegorza Piotrowskiego, podczas których przedstawione były metody fizycznego dokuczenia ks. J. Popiełuszce [oraz] podjął w tym kierunku bliżej nie sprecyzowane działania”. Akta potwierdzają również, że Wydz. „B” SUSW realizował zadania obserwacyjne wobec ks. J. Popiełuszki, któremu nadał pseudonim „Sosna”.

IPN BU 0968/222 (2750/IV/KS) 2 tomy.

Akta administracyjne, w tym pisma kierowane do Gabinetu Ministra Spraw Wewnętrznych w latach 1984-1985, zawierają informacje dotyczące nastrojów społecznych w związku z uprowadzeniem i zabójstwem ks. Jerzego Popiełuszki, a także procesem jego zabójców. Przykłady: „uprowadzenie i zabójstwo ks. J[erzego] Popiełuszki spowodowało, obok zbulwersowania opinii publicznej, uaktywnienie środowisk opozycyjnych”. „W środowisku opozycyjnym procesem toruńskim [na którym sądzono zabójców ks. Jerzego Popiełuszki] byli zainteresowani przede wszystkim działacze i aktywiści b[ylej] >Solidarności<. Do Torunia przyjechali przed otwarciem przewodu sądowego etatowi pracownicy b[ylego] związku [NSZZ >Solidarność<] z całego kraju”. „Na tle wydarzeń związanych z zabójstwem ks. J[erzego] Popiełuszki w środowiskach akademickich nastąpiła aktywizacja działalności duszpasterstwa akademickiego. (...) Upowszechniło się zjawisko noszenia przez młodzież akademicką emblematów religijnych, wizerunków papieża [Jana Pawła II] oraz ks. J[erzego] Popiełuszki”.

IPN BU 0365/78 (KS4/1918) t. 1, IPN BU 1585/2345.

W dokumentacji audiowizualnej MSW PRL z lat 1984-1985 znajduje się 25-minutowy film dotyczący uprowadzenia i zamordowania ks. Jerzego Popiełuszki. Ten materiał filmowy składa się z 3 części. Pierwsza część to przebieg wizji lokalnej w okolicy tamy we Włocławku, gdzie wydobyto ciało ks. Jerzego Popiełuszki (przez pierwszych 5 minut filmu występuje brak obrazu, a jest dźwięk). Druga część filmu przedstawia kościół pw. św. Stanisława Kostki na warszawskim Żoliborzu, wokół którego wierni modlą się po ogłoszeniu informacji o zamordowaniu ks. Jerzego Popiełuszki. Trzecią część filmu stanowią materiały z przebiegu procesu zabójców ks. J. Popiełuszki (jest obraz, natomiast brak dźwięku).

IPN By 576/1.

Zachowane materiały operacyjne Wydz. IV WUSW w Toruniu z lat 1984-1985 zawierają między innymi różne materiały rzeczowe zarekwirowane przez SB z miejsca uprowadzenia ks. Jerzego Popiełuszki: chorągiewki, flagi z kirem i hasłami „Śp. Ks. J. Popiełuszce – męczennikowi prawdy – >Solidarność<”, tablice pamiątkowe pozostawione w miejscowościach Przysiek i Rozgarty oraz proporczyk KZ NSZZ „Solidarność” PZL Sędziszów Małopolski - zarekwirowany dnia 15.02.1985 pod krzyżem w Górsku upamiętniającym uprowadzenie ks. Jerzego Popiełuszki.

IPN By 076/262.

Akta paszportowe ks. Jerzego Popiełuszki z Wydz. Paszportów KS MO/SUSW zawierają m. in. postanowienie o tzw. zastrzeżeniu wyjazdów za granicę do wszystkich krajów świata na okres 2 lat - poczynawszy od dnia 26.08.1982 (nr Z-A/84/82). To zastrzeżenie wniósł Wydział IV KS MO. Uzasadnienie: „Utrzymuje ścisły kontakt z elementem antysocjalistycznym i byłymi działaczami NSZZ >Solidarność<. Organizuje bez wymaganego zezwolenia uroczystości kościelne o charakterze politycznym, godzącym w zasady ustroju PRL”. W związku z powyższym 14.09.1982 podjęto decyzję odmowną w sprawie wniosku ks. Jerzego Popiełuszki o wyjazd do Włoch na kanonizację o. Maksymiliana Marii Kolbe. Z treści zapisów kartotecznych wynika, że to zastrzeżenie wyjazdów anulowano dopiero dnia 27.10.1988 [!].

Akta o sygn. IPN BU 1010/353149 (EAWA 353149) oraz zapisy kartoteczne.

W teczce pracy Tajnego Współpracownika [TW] o ps. „Jankowski” (nr rejestr. 50651), prowadzonej przez Wydz. V Dep. III oraz przez Dep. IV MSW, znajdują się doniesienia dotyczące ks. Jerzego Popiełuszki. Z treści tych akt wynika, że TW „Jankowski” otrzymywał od SB m. in. zadania związane z inwigilacją ks. J. Popiełuszki.

IPN BU 00169/83 (5404/I) t. 4.

W teczce pracy Tajnego Współpracownika o ps. „Tarcza”/„Tarnowski”/„Miecz” i nr rejestr. 22956 znajdują się doniesienia na ks. Jerzego Popiełuskę. Dotyczą one m. in. wspierania przez ks. J. Popiełuskę uczestników strajku w Wyższej Oficerskiej Szkole Pożarnictwa w Warszawie (który miał miejsce na przełomie listopada i grudnia 1981 r.). Te doniesienia dotyczą także Mszy Świątecznych w intencji Ojczyzny - odprawianych w okresie stanu wojennego przez ks. Jerzego Popiełuskę w Kościele pw. św. Stanisława Kostki w Warszawie.

IPN BU 00334/289 (19245/I) t. 12-13, 15.